

Till socialutskottet

Socialutskottet har anhållit om yttrande av utbildningsutskottet över följande motioner, nämligen 1971: 72 av herrar Nilsson i Tvärålund (c) och Larsson i Öskevik (c), 1971: 736 av herr Björk i Gävle (c) och fru Jonäng (c) samt 1971: 790 av fru Theorin m. fl. (s).

I motionen 1971: 72 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för att få till stånd forskning om smärtlindring vid förlossning.

I motionen 1971: 736 har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder dels för att få till stånd klinisk och experimentell forskning om smärtlindring vid förlossning samt dels för utbildande av anestesiologer.

I motionen 1971: 790 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttalar att i den reguljära barnmorskeutbildningen jämväl skall ingå utbildning i paracervical bedövningsteknik samt i övrigt hänvisar till vad som i motionen anförts.

Socialutskottet har remitterat nämnda motioner till socialstyrelsen, universitetskanslersämbetet, Svenska landstingsförbundet, Svenska läkarsällskapet och Svenska barnmorskeförbundet. Härjämte har utskottet remitterat motionerna 1971: 72 och 1971: 736 till statens medicinska forskningsråd samt motionen 1971: 790 till skolöverstyrelsen. Utbildningsutskottet har tagit del av remissyttrandena.

Motionärerna karakteriserar genomgående smärtan under förlossning i de flesta fall som svår till outhärdlig. Samtliga motioner syftar till en ökad användning i förlossningsvården av smärtlindringsmetoder så att alla kvinnor som så önskar skall kunna ges effektiv smärtlindring eller smärtfrihet under förlossning. Motionärerna synes vara ense om att frågan om metoder för smärtlindring vid förlossning är ett komplicerat medicinskt problem. Å ena sidan måste metoden uppfylla kravet på effektivitet utan att negativt påverka förlossningens förlopp, men å andra sidan hänsyn tas till att modern och fostret/barnet ej åsamkas skada. I motionen 1971: 790 bedöms risken för skador på fostret vid paracervicalblockad, PCB, vara ringa och motionärerna yrkar att paracervical bedövningsteknik skall ingå i barnmorskeutbildningen. I motionen 1971: 72 uttalas att kunskaperna om de eventuella risker som kan vara förenade med olika smärtlindringsmetoder är otillräckliga. Riksdagen bör därför anhålla om åtgärder för att få till stånd forskning om smärtlindring vid förlossning. Yrkande om klinisk och experimentell forskning framförs vidare i motionen 1971: 736, i vilken också tas upp frågan om utbildning av anestesiologer.

Klinisk och experimentell forskning om smärtlindring vid förlossning är av tvärvetenskaplig natur. Den inbegriper i första hand ämnena anesthesiologi, obstetrik och pediatrik. Inom samtliga dessa discipliner finns redan en på universitetsstat etablerad forskningsorganisation, som rymmer bl. a. professurer. Även klinisk forskning över smärtlindring under förlossning pågår inom landet. Socialstyrelsen har i sitt remissyttrande strukit under behovet av ytterligare undersökningar rörande olika smärtlindringsmetoders effektivitet och risker samt sådana speciella säkerhetsåtgärder som är erforderliga för att möta sidoeffekter av dem.

Som framgår av remissyttrandet från statens medicinska forskningsråd har rådet stött och stöder även för närvarande forskningsprojekt avseende smärtlindring under förlossning. Rådet har i sitt yttrande särskilt framhållit att rådet i den mån ytterligare kostnadskrävande vetenskapliga frågeställningar uppkommer givetvis kommer efter sedvanlig värdering av forskningsprojektens uppläggning och kompetens hos projektledare att stödja framställningar om ekonomiskt understöd.

Med anledning av motionsyrkandet om åtgärder för utbildande av anesthesiologer vill utbildningsutskottet först erinra om att redan beslutade ökningsåtgärder av utbildningskapaciteten för läkare kommer att få till resultat att totalantalet läkare i landet kommer att i stort sett fördubblas under perioden 1970–1980. Statsmakternas beslut år 1969 om den nya organisationen av läkares vidareutbildning innebär vidare att antalet läkare med specialistkompetens i anesthesiologi samt gynekologi och obstetrik kan förväntas komma att avsevärt öka. Därtill bör påpekas att specialistutbildning i gynekologi och obstetrik innefattar även viss utbildning i anesthesiologi (1/2 års tjänstgöring vid anesthesiologisk avdelning). Särskilda åtgärder från statsmakternas sida i syfte att uppnå en ytterligare ökad utbildning av anesthesiologer anser utbildningsutskottet för sin del inte motiverade.

I cirkulär med råd och anvisningar rörande smärtlindring vid förlossning den 2 oktober 1969 har socialstyrelsen angett de metoder för förlossningsanestesi som blivande barnmorskor bör få utbildning i för att kunna använda på egen hand.

Utbildning av barnmorskor sker sedan år 1969 inom en av linjerna för vidareutbildning av sjuksköterskor/sjukskötare, benämnd vidareutbildning inom obstetrisk och gynekologisk vård. Utbildningen omfattar 50 veckor, varav 10 veckor teori och 40 veckor klinisk och socialmedicinsk praktik. Enligt läroplanen för denna utbildningslinje ingår undervisning om smärtlindring vid förlossning i såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen och enligt skolöverstyrelsens bedömning i en omfattning som motsvarar barnmorskans ansvars- och funktionsområde enligt socialstyrelsens nyssnämnda anvisningar. Skolöverstyrelsen erinrar om att enligt anvisningarna vissa angivna smärtlindringsmetoder bör kunna anförtros barnmorska att användas i enlighet med för avdelningen fast-

ställd instruktion. Det beror alltså på den lokala instruktionen för vederbörande klinik vilka metoder som används och i vilken utsträckning barnmorska medverkar. Överstyrelsen påpekar att detta förhållande medför att utbildningen varierar beroende på vid vilken klinik barnmorskeleven får sin praktiska utbildning.

Socialstyrelsen har i sitt remissyttrande förklarat sig ha för avsikt att med skolöverstyrelsen ta upp frågan om en breddning av undervisningen i obstetrisk anestesi och analgesi.

Även om barnmorskeutbildningen bedrivs efter en och samma läroplan synes den reellt kunna inte obetydligt variera mellan de olika utbildningsorterna. Utskottet anser att utbildningen bör vara likvärdig över hela landet och inte avhängig av lokala initiativ eller lokalt intresse. Även denna fråga påfordrar enligt utskottets bedömning särskild uppmärksamhet vid överläggningarna mellan socialstyrelsen och skolöverstyrelsen. Utbildningsutskottet anser det angeläget att motionen 1971: 790 överlämnas till skolöverstyrelsen för övervägande vid de båda myndigheternas överläggningar.

Stockholm den 28 oktober 1971

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Mårtensson (s), Richardson (fp), Jönsson i Arlov (s), Nordstrandh (m), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), fru Sundberg (m), fru Dahl (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Söder (c), fru Laag (s) och fröken Andersson i Stockholm (c).

